

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Maaeluministeriumile

Teie:

Meie: 20.01.2022 nr 1-5/22/5297

Märkused ja ettepanekud ÜPP strateegiakava KSH aruandele

Käesolevaga esitab Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO) märkused ja ettepanekud Euroopa Liidu Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023-2027 keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande 27.12.2021 versioonile.

EKO tänab võimaluse eest kommenteerida Ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava 2023-2027 keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande täiendatud versiooni. Toetame paljusid aruande järeldusi ja selles tehtud ettepanekuid ÜPP strateegiakava täiendamiseks ning tunnustame tööd, mis on tehtud pärast meie eelmist kirjavahetust nii KSH aruande kui strateegiakava endaga.

Siiski ei ole sugugi kõik olulised küsimused saanud rahuldavat lahendust, mistõttu peame vajalikuks lisada mõned kommentaarid ja täiendusettepanekud (sh tuua esile olulisemad nendest järeldustest, millega me nõustume). Samuti juhime tähelepanu mõningatele väiksematele näpuvigadele.

EKO loodab, et saame sel viisil panustada nii KSH aruande kui ka strateegiakava enda jätkuvasse parendamisesse. KSH aruande ja ÜPP strateegiakava *täiendamise ja/või parandamise ettepanekud on esitatud kursiivis*; KSH järeldused, mida EKO toetab, on esile tõstetud alla joonimisega. Alljärgnevad vahepealkirjad pärinevad otse kommenteeritavast KSH aruandest.

1. SISSEJUHATUS

Juhime tähelepanu ühele juriidilisele ebatäpsusele, täpsemalt sõnastuse ajakohastamata jätmisele: "Koostatava ÜPP strateegiakava alusdokumendiks on Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse eelnõu, millega kehtestatakse eeskirjad, kuidas toetada liikmesriikide koostatavaid Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavaid ÜPP strateegiakavasid¹". (lk 5). Praeguseks on juba määrus ametlikult kehtiv ja avalikult leitav Euroopa Liidu teatajas https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.435.01.0001.01. EST&toc=OJ%3AL%3A2021%3A435%3ATOC KSH peab lähtuma kehtivast õigusaktist, mitte eelnõust.

2.5 Keskkonnaarhitektuur

Tingimuslikkuse käsitlus (lk 11) ei ole piisav: loetletud on HPK nõuded, aga nende sisu osas tehtud valikuid ei ole piisavalt analüüsitud.

Konkreetset tuleks põhjalikumalt käsitleda vähemalt järgmist:

- HPK 1 - püsirohumaa ja põllumajandusmaa suhtarvu säilitamine

Pakutava tingimusega on lubatud püsirohumaa uuendamine künni teel. Rohumaa kündmine vabastab osa sellesse salvestatud süsinikust, mistõttu EKO on teinud ettepaneku muuta püsirohumaa käsitlust nii, et püsirohumaa künni teel uuendamine ei oleks lubatud, kasutades selleks strateegiakavade määruse artikkel 4 lõige 1 (b) (iii) liikmesriikidele antud pändigust püsirohumaa määratlemisel. *KSH raames tuleks anda hinnang, kas püsirohumaa määratlemine kündi välistaval viisil aitaks paremini täita kliimaeesmärke.*

- HPK 2 - märg- ja turbaalade asjakohane kaitse

Põllul, millel on rohkem kui 1 ha turvasmuldi, on lubatud rakendada minimeeritud mullaharimist, kuid kündmine ja freesimine ei ole lubatud. Lisaks on keelatud kuivendada selliseid turvasmuldadega alasid, mis on seni kuivendamata. EKO on lisaks teinud ettepaneku välistada turvasmuldadel kuivendussüsteemide rekonstrueerimine, v.a. ulatuses, mis on vajalik ülesvoolu paikneva mineraalmaa maaparandussüsteemide toimimise tagamiseks ega kuivenda turvasmulda ennast. *KSH raames tuleks analüüsida, kas olemasoleva kuivenduse "uuendamise" keeld aitaks paremini täita kliimaeesmärke.*

- HPK 4 - puhverribade rajamine vooluveekogude äärde

ÜPP strateegiakavade määruse lisa III sätestab, et reeglina on minimaalne puhverriba laius 3 meetrit, aga strateegiakavas on praegu alla 10-ruutkilomeetrise valgalaga peakraavil ja maaparandussüsteemi avatud eesvooluna kasutataval kraavil, kui nimetatud kraavi veekogutüüp on keskkonnaregistri andmetel peakraav või kraav, selleks määratud 1 meetri. *KSH raames tuleks hinnata, kas määrusega reegliks seatud 3-meetrine puhverriba aitaks paremini kaitsta veekogusid ja enam toetada elurikkust kui strateegiakavas pakutav 1 meetri laiune.*

ÜPP strateegiakava kohaselt on puhverribadel positiivne mõju looduslikule elurikkusele ja maastiku mitmekesisusele ja HPK 4 keelab taimekaitsevahendite ja väetiste (nii orgaanilistele kui mineraalväetistele) kasutamise puhverribal, kuid ei sea tingimusi puhverriba hooldamisele. Suurem osa puhverribasid on rohumaad, mida hooldatakse niitmiseega. *Arvestades põllulindude ebasoodsat seisundit peaks KSH analüüsima, kas on kohane määrata puhverriba hooldamisel niitmiseega varaseimaks lubatud niitmisaegaks 1. august.*

- HPK 6 - katmata mulla puudumine kõige kriitilisematel perioodidel

Pakutav standard näeb ette vähemalt 30% talvist taimkatet Otepää, Rõuge, Antsla, Kambja, Kanepi, Nõo ja Võru valdades. *KSH raames tuleks analüüsida, kas nõude kehtestamine ühtlaselt kogu Eestis annaks paremaid tulemusi.* Sh. tuleks arvestada erosiooniohtu näiteks Vooremaal või tuuleerosiooni ohtu kõikjal suurte põllumassiividega tuulistel aladel.

Kohustuslikke majandamisnõudeid pole KSH aruandes isegi loetletud, kuid siin on põhiliseks probleemiks see, et neid pole ka hindamise aluseks olemas strateegiakava versioonis. *Kava ja KSH lõppversioonides ei ole võimalik mööda vaadata valikutest, milliste siseriiklike õigusaktide sätetega nõuded sisustatakse ja kuidas need valikud keskkonda mõjutavad.*

EKO leiab jätkuvalt, et keskkonnale suunatavate vahendite piisavus (lk 12) vajab põhjalikumat analüüsi.

“ÜPP I samba otsetoetuste raames rakendatavate kliima- ja keskkonnakavade ehk nn ökokavade (viis sekkumist) toetamiseks on 01.12.2021 seisuga ette nähtud ligikaudu 28% otsetoetuste kogueelarvest. See on 3% enam kui EL tasemel seatud miinimumeesmärk.” EKO nõustub arvutusega (meie arvutuse järgi on see küll täpsemalt 27.7%, aga ümardades saab sama tulemuse), kuid jääme korduvalt esitatud seisukoha juurde, et roheleppe eesmärkide saavutamiseks tulnuks lähtuda Euroopa Parlamendi poolt pakutud vähemalt 30% künnisest. *EKO teeb ettepaneku KSHs analüüsida, kas ökokavadele vähemalt 30% reserveerimine I samba eelarvest võimaldaks paremini saavutada keskkonnameesmarke, näiteks mahepõllumajanduse osas.*

“Sarnaselt on ÜPP II samba raames rakendatavate spetsiifilisemate keskkonna- ja kliima alaste sekkumiste (eelarvejaotuses erieesmärkide 4, 5 ja 6 alla paigutatud sekkumiste) toetamiseks (kümme sekkumist), ette nähtud ligikaudu 28% II samba kogueelarvest”. Siinkohale peame vajalikuks esitada mõningad märkused. EKO arvutuse järgi on keskkonnameetmete osakaal II sambas 14%; tõsi, koos keskkonnameesmärgi alla märgitud investeeringute ja N2000 metsatoetusega on see tõesti 28%, kuid enamus neist investeeringuist on tegelikult üsna tagasihoidliku keskkonnakasuga (olulisim - maaparanduse keskkonnarajatised - on vaid 0.14% II sambast). *EKO peab vajalikuks vastava täpsustuse – millest koosneb ette nähtud 28% II samba kogueelarvest – lisamist KSH aruande peatükki 2.5.*

4.2.1 Euroopa roheline kokkulepe

EKO on nõus hinnanguga, mille kohaselt “... võib eeldada, et üksnes ÜPP strateegiakava toel kõiki „Talust taldrikule“ ambitsioone (nt toitainete kao vähendamist vähemalt 50%) ei saavutata...” (lk. 18). *Ühtlasi peame vajalikuks lisada KSH aruande sellesse alapeatükki ettepanekud, mille rakendamisel strateegiakava “Talust taldrikule” eesmärgid tegelikult täidaks.*

4.2.2 ELi elurikkuse strateegia aastani 2030

Tabel 2 (lk 19). “ÜPP strateegiakava eesmärkide ja sekkumiste seosed EL elurikkuse strateegia eesmärkidega” leiab, et eesmärki taastada 2030. aastaks olulised kahjustatud ja süsinikurikkaste ökosüsteemidega alad teenivad tingimuslikkuse osaks olevad püsirohumaade säilitamise kohustus ja turvasmuldade kündmise keeld, samuti sellised sekkumised nagu elurikkuse soodustamine Natura 2000 erametsades ning investeeringud metsa kliimamuutustega kohanemiseks (sh. taimlamajanduse toetamine). Selline hinnang on vaieldav. Strateegiakavas sõnastatud kujul lubab tingimuslikkus uuendada “püsirohumaaid” ka künni teel, samuti ei ole seal keelatud turvasmuldadel paiknevate kuivendussüsteemide uuendamine. Nii lõdvalt sõnastatuna ei kaitse kõnealused nõuded piisavalt ei elurikkust üldiselt ega süsinikurikkaid ökosüsteeme konkreetselt, nende taastamisest rääkimata. Elurikkuse säilitamise meede Natura 2000 metsades aitab küll säilitada olemasolevaid metsaökosüsteeme, kuid ei ole suunatud nende taastamisele. Samuti ei ole elurikkuse ega süsinikurikkaste muldade taastamisele suunatud metsa investeeringud. Taimlamajandus on meie tingimustes pigem intensiivse metsamajandamise osa kui metsade looduslikkuse taastamise vahend. *EKO teeb ettepaneku antud hinnang – justkui oleksid N2K metsandust käsitlev meede ja metsainvesteeringute meede kahjustatud ja süsinikurikkaste ökosüsteemide taastamine kuidagi omavahel seotud – uuesti üle vaadata.*

Samas tabelis leitakse seoses eesmärgiga vähendada väetistest saadavate toitainete kadu 50% ja seega väetiste kasutamist vähemalt 20%, et sellesse panustavad erieesmärgiga 5 seotud sekkumised. Lisaks väidetakse, et toitainete kao vähendamisse panustab ka tingimuslikkus, mis seab muuhulgas talvise taimkatte kohustuse. Paraku ei ole KSH aruandest võimalik nende väidete taga olevat analüüsi leida ja need jäävad sellisel kujul deklaratiivseks. *EKO teeb ettepaneku analüüsida täpsemalt, kui palju tingimuslikkusega pakutud talvise taimkatte kohustus (mis nõuab vaid 30% talvist taimkatet ja hõlmab üksnes Kagu-Eesti künklikke omavalitsusi) vähendab toitainete kadu. Samuti on vajalik konkreetsete erieesmärgiga 5 seotud meetmete analüüsimine toitainete kao ja väetiste kasutamise vähendamise seisukohalt.*

4.2.3 Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsioon

HELCOMi Läänemere tegevuskava konkreetsete meetmete ja neile strateegiakavas vastavate sekkumiste analüüsi võib lugeda vägagi optimistlikuks. Kõige vaieldavam on meetme E7 juures olev hinnang:

“E7 - Tasakaalustada väetamisnorme kohaspetsiifiliselt ja edendada täpseid väetamistehnoloogiaid, et parandada toitainete kasutamise tõhusust ja vähendada toitainete kadu (keskkonnasõbralik majandamine (tinglikult))”. Siinkohal tekib küsimus, kui tinglikult. EKO hinnangul ei sisalda pakutav keskkonnasõbraliku majandamise sekkumine tõsiseltvõetavaid abinõusid tasakaalustatud väetamise edendamiseks, sest selle viies nõue “Põllumajandusettevõtte säästlikku toitaine kasutust soodustava abivahendi kasutamine. Nõue sisustatakse ja lisatakse siis, kui tööriist on valmis.” on sisuliselt tühi. *EKO teeb ettepaneku sedastada, et praegu ei ole HELCOMi tegevuskava, eelkõige selle tasakaalustatud väetamist käsitlev meede E7 ÜPP strateegiakavaga tagatud.*

5. Strateegiakava seos teiste asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega

Analüüsides ÜPP strateegiakava seost Põka-ga, leitakse see olevat eesmärkide tasemel kooskõlas. Täpsemalt mõõdikute tasemel kooskõla ei analüüsita, kuid põgusalt siiski käsitletakse. Seoses lämmastiku kasutuse tõhususe mõõdikuga on leitud järgmist: “Ebaselge on muuhulgas ÜPP strateegiakava (kvantitatiivne) panus lämmastiku kasutamise tõhususe tõstmisesse” (lk 30). EKO hinnangul on tegu väga olulise tähelepanekuga. Leiame, et sellest järeldub vajadus täiendavate meetmete järele strateegiakavas, mis lämmastiku kasutust tõhusamaks muudaksid.

6.1 Mõju bioloogilisele mitmekesisusele (elusloodusele)

Pärandniitude olukorraga seoses märgitakse järgmist: “2019. aastal esitatud loodusdirektiivi aruande järgi on pärandniitudest soodsas seisundis vaid neli elupaigatüüpi: kadastikud, sinihelmikakooslused, niiskuslembesed kõrgrohustud ning aasrebasesaba ja ürt-punanupuga niidud. Halvas seisundis on puisniidud ja soostunud niidud. Perioodil 2013-2018 on paranenud rannaniitude, loopealsete ja puiskarjamaade üldine seisund. Halvenenud on lamminiitude ja liigirikaste madalsoode olukord.” (lk 34) *EKO hinnangul oleks asjakohane analüüsida, kas strateegiakava meetmete disain ja eelarve on piisav puisniitude, lamminiitude ja sooniitude ning madalsoode olukorra parandamiseks.*

Seoses ohustatud tõugude ja sortidega on kirjas “... vajab tähelepanu eelkõige kohalikku sorti taimede ja kohalikku tõugu loomade geneetilise ressursi säilitamine. Vastavate rühmade kohta puuduvad Eestis KSH eksperdile teadaolevad laiemad ja/või ajakohased uuringud/seired, mis võimaldaksid olukorrast ja suundumustest asjakohast ülevaadet

saada.” (lk 34) Eesti ohustatud põllumajandusloomade geneetikat on tegelikult uuritud küll ja neid uuringuid saab vähemalt mingil määral kasutada ka kavandatavate meetmete hindamisel. Vt nt [siit](#), [siit](#), [siit](#) ja [siit](#), [siit](#) jpt.

Lisaks on elurikkuse juures sedastatud järgmist: “Samas näitab tänane keskkonnaseisund ja selle trendid (vt ptk 6.1.1) ka seda, et negatiivsete suundumuste, nt põllulindude arvukuse langustrendi, peatamiseks ei piisa üksnes juba varem läbi EL põllumajanduspoliitika juurutatud meetmetest. Senisest sekkumiste kogumist tuleks minna kaugemale ja/või sekkumisi täpsemalt suunata.” (lk 35) EKO on nõus, et senistest sekkumistest tuleb minna kaugemale. Leiame, et KSH aruanne peaks tegema siin konkreetsemad ettepanekud.

Väärtusliku püsirohuma meetme kohta leitakse järgmist: “Kuna väärtusliku püsirohuma hooldamisel ei ole seatud samaväärseid lisatingimusi elupaiga ja liikide kaitseks kui pärandniitude hooldamise toetuses, on siiski teatav oht liigirikaste alade valede meetoditega hooldamiseks” (lk 37, kursiivis esile tõstetud järeldus) EKO nõustub selle järeldusega ja soovitusel seda meetet aktiivselt nõuandega toetada. Siiski oleme jätkuvalt seisukohal, et oleks mõistlik sinna mõned karjatamise ja niitmise seotud lihtsad nõuded lisada.

6.2 Mõju Natura aladele

EKO hinnangul on selles osas endiselt vajakajäämisi, millele osutasime pikemalt kommentaaris KSH eelmisele tööversioonile. Oleme jätkuvalt seisukohal, et kuigi strateegiakavas on mitmeid olulisi sekkumisi, mis aitavad kaasa Natura 2000 võrgustiku säilitamisele, ei ole strateegiakavas sisalduvate intensiivistamist soodustavate toetuste negatiivne mõju Natura 2000 võrgustikule välistatud ja vajab põhjalikumalt hindamist.

Juhime tähelepanu ühele konkreetsele vastuolule KSH tekstis. Seoses Natura 2000 erametsatoetusega leitakse järgmist: “Sekkumine toetab seatud piirangute aktsepteerimist ning seeläbi laiemalt looduskaitse piirangute rakendamist ja eesmärkide saavutamist.” Järgnevas lõigus aga on Natura 2000 põllumajandusmaa toetuse kohta kirjas nii: “Eelneval perioodil on ÜPP vahenditest antud toetust ka Natura 2000 alal asuvale põllumajandusmaale. Toetuse põhimõte oli sarnane erametsatoetusele, s.t toetuse taotlejale ei rakendu täiendavaid nõudeid, vaid täita tuleb looduskaitseadusest ja kaitseala, hoiuala või püsielupaiga kaitsekorrast tulenevaid piiranguid. Alade kaitsekorrast tulenevad piirangud ja nõuded on kõigile kohustuslikud ning neid tuleb täita ÜPP strateegiakava sekkumistest sõltumatult. Seega on toetus (nagu ka erametsade toetus) suunatud eelkõige piirangutest tulenevate sotsiaal-majanduslike ÜPP strateegiakava 2023-2027 KSH aruanne 44/87 mõjude leevendamisele (ja piirangute aktsepteerimisele) ning toetuse puudumine liikide ja elupaikade seisundit ei kahjusta.” (lk 43-44). *Leiame, et need kaks järeldust ei ole omavahel kooskõlas.*

Kokkuvõttes oleme jätkuvalt seisukohal, et strateegiakava vajab Natura asjakohast hindamist, välistamaks Natura 2000 võrgustiku negatiivset mõjutamist.

6.3 Mõju pinna- ja põhjaveele

“Arvestades, et vee seisundi parandamisel ei ole põllumajandusega seotud valdkondades (eeskätt toitainekoormuses ja selle mõjus) viimasel aastakümnel olulisi edusamme toimunud (vt ptk 6.3.1), on seatud eesmärkide suunas liikumiseks, sarnaselt teistele valdkondadele, vaja minna senisest kaugemale ja/või sekkumisi täpsemalt suunata/tõhusamalt rakendada.” (lk 48) EKO toetab seda järeldust.

“Pinna- ja põhjavee seisundi parandamiseks ning vastavate keskkonnanäesmärkide saavutamiseks on vaja, et vastavate töövahendite kättesaadavusel toetaks ÜPP strateegiakava sisulist toitainebilansiga arvestamist. Eesmärgiks peab olema bilansist lähtuv lämmastikväetiste kasutamise tõhustamine/lämmastikukao vähendamine võimalusel põllumassiivide tasemel.” (lk 50, kursiivis esile tõstetud) EKO toetab seda järelust.

“Eelnevalt tulenevalt soovib KSH ekspert laiendada toetust lisaks loodusliku veekoguga piirnevatele põldudele ka kraavidega piirnevatele põldudele (seejuures võib rakendada erisusi tingimustes) ning mitte kitsendada toetuskõlblikke taotlejaid keskkonnasõbraliku majandamise või mahetoetuse saajatele” (lk 51, kursiivis esile tõstetud) - praeguseks on küll strateegiakavas (lk 198) tingimus osaliselt muudetud (“kel on kohustuse aastal kehtiv keskkonnasõbraliku majandamise kohustus või kus ettevõtte rohumaa hektari kohta peetakse vähemalt 0,2 loomühikut loomi”), on KSH kriitika ja sellest tulenev ettepanek endiselt asjakohane - näiteks üksnes baastoetust saav intensiivne taimekasvatuse-ettevõtte vee ääres olla tõsiseks probleemiks. Samuti on õige KSH märkus, et toetus peaks olema kättesaadav ka kraavidega piirnevatele põldudele. Kokkuvõttes märgime, et EKO toetab antud ettepanekut strateegiakava täiendamiseks.

“Kokkuvõttes on ÜPP strateegiakavas tervikuna oluline hulk asjakohaseid ja eesmärgipäraseid sekkumisi ja tingimusi, millel on otseselt või kaudselt positiivne mõju pinna- ja põhjaveele. Arvestades seniseid raskusi Eesti veekogude hea seisundi saavutamisel ja Läänemere kaitsel, tuleks kaaluda siiski veel täiendavaid võimalusi ambitsioone tõsta ehk ÜPP strateegiakava mõju tugevdada.” (lk 52) EKO toetab seda järelust.

6.5 Mõju mullastikule

Juhime tähelepanu ühele ebatäpsusele, mis tuleneb sellest, et lause jäi ajakohastamata pärast strateegiakava viimaseid muutusi: “Tingimuslikkuses saab uue olulise, positiivse mõjuga, nõudena välja tuua kündmise keelu põllumassiividel, mille pindalast vähemalt 90% moodustavad turvasmullad (rakendub tootjapõhiselt 50% ulatuses).” (lk 58). Praeguses (KSH aluseks olevas) strateegiakava versioonis on nõue ümber sõnastatud järgmiselt: “Põllul, millel on rohkem kui 1 ha turvasmuldi, on lubatud rakendada minimeeritud mullaharimist, kuid kündmine ja freesimine ei ole lubatud.” *Kõnealune koht vajab strateegiakava viimase versiooniga (vt eelmine lause) kooskõlla viimist.*

6.6 Mõju välisõhu kvaliteedile

“Vastavad peamised saasteained on ammoniaak (NH₃), metaan (CH₄) ja diämmastikoksiid (N₂O).” - metaan ja diämmastikoksiid on eelkõige kasvuhoonegaasid, mida õigusega käsitletakse ka kliimale avalduva mõju alapeatüki (6.7) juures. *Antud alapeatükis neid gaase allpool enam ei käsitleta, seega võiks nende mainimise ka sellest lausest ära võtta.*

“Põllumajandustootjate materiaalsete ja immateriaalsete investeeringute sekkumises võiks olla eraldi välja toodud toetuse maksimine sõnnikuhoidlate katmiseks jäiga või elastse kattega (telkkatus vm). Osa sekkumise eelarvest võiks olla eraldatud just olemasolevate sõnnikuhoidlate katmiseks” - (lk 61, kursiivis esile tõstetud). EKO toetab seda ettepanekut.

6.7 Mõju kliimamuutusele

KSH jõuab järgmisele järeldusele: “Mulla- ja veekaitsetoetuse positiivse mõju suurendamiseks tuleks toetust KSH eksperdi hinnangul laiendada ka nendele tundlike

muldadega põllumajandustootjatele, kes ei ole taotlenud keskkonnasõbraliku majandamise toetusi.” (lk 67, kursiivis esiletõstetud). Kuigi praeguseks on taotlejate ringi veidi laiendatud, lisades tingimuse “... või kus ettevõtte rohumaa hektari kohta peetakse vähemalt 0,2 loomühikut loomi.” (strateegia lk 198), on märkus põhimõtteliselt endiselt asjakohane.

Muudetud kavas on võimalus veetaset tõsta maaparandusinvesteeringute all, mille KSH tõstab õigustatult esile kui positiivse. Samas paraku ei ole jätkuvalt ette nähtud toetust veetaseme iga-aastaseks tõstmiseks, mis oleks loomulik mulla- ja veekaitsetoetuse osana. *EKO hinnangul on vajalik strateegiakava täiendada turvasmuldade märjana hoidmise toetusega (märgalaviljeluse kavaga).*

“Süsinikdioksiidi heidete vähendamise ja süsiniku sidumise kõrval on väga oluline diämmastikoksiidi heidete vähendamine. N₂O heited on seotud sõnnikus (lämmastiku lendumine sõnniku hoiustamisel ja laotamisel) ning mullas (lämmastiku lendumine põllumaadelt) toimuvate protsessidega. N₂O lendumine põllumaadelt on seotud taimede poolt omastamata jäänud lämmastiku ülejäägiga. Seega saab siin viidata seostele samade sekkumistega ning samade soovitudustega, mida on väetamisega/toitainetega seotult käsitletud eespool pinna- ja põhjavee peatükis (ptk 6.3.2). Oluline on toitainebilansist lähtuv tasakaalustatud väetamine, mida võiks rakendada läbi keskkonnasõbraliku majandamise ning mulla- ja veekaitsetoetuse sekkumistesse integreeritud säästliku toitainekasutuse abivahendi asjakohase sisustamise.” (lk 69). EKO kindlasti nõustub toitainebilanse vajadusega N₂O heite vähendamiseks.

Lõpetuseks

EKO tunnustab strateegiakava koostajate ja KSH ekspertide ühist tööd mitmete põllumajanduse kehtlikkusele suunatud meetmete väljatöötamise ja potentsiaalselt keskkonnale ohtlike sekkumiste jaoks leevendusabinõude väljatöötamise eest. Samas juhib EKO jätkuvalt tähelepanu ÜPP strateegiakava olulisusele põllumajanduse suunamisel säästvate arengutele. Eesti põllumajanduse kehtlikkus ning elujõud sõltub üha enam sellest, mil määral suudame ellu viia Euroopa Liidu talustaldrikule ja elurikkuse strateegiaid. Vaatamata positiivsetele arengutele, ei täida ÜPP strateegiakava seda ambitsiooni piisavalt. Ootame KSH raames strateegiakava analüüsi ja ettepanekuid, mis võimaldaksid strateegiakaval suunata põllumajandus ja maaelu säästva arengu teele ning panustada tõhusalt Euroopa Liidu rohepöördesse.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Laura Uibopuu

Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator